

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

ή

«Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής»

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΕΠΕΑΕΚ)
ΜΕΤΡΟ 1.1 – ΕΝΕΡΓΕΙΑ 1.1.3 – ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ 1.1.3.α**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ

**ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ
12 ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ-ΑΝΙΧΝΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ (ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ)
ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ**

ΤΕΛΙΚΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ – ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

**Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης,
Εργαστήριο Γνωστικής Ανάλυσης της Μάθησης,
Γλώσσας και Δυσλεξίας**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ

Καθηγητής Κων/νος Δ. Πόρποδας

ΥΠΟΕΡΓΟ 2

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ Φ.Π.Ψ., ΤΟΜΕΑΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ 2

Καθηγητής Ηλίας Γ. Μπεζεβέγκης

*Το έργο συγχρηματοδοτείται
από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο*

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

ή

«Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής»

Χρυσή Χατζηχρήστου
Φωτεινή Πολυχρόνη
Ηλίας Μπεζεβέγκης
Κωνσταντίνος Μυλωνάς

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

**Χρυσή Χατζηχρήστου
Φωτεινή Πολυχρόνη
Ηλίας Μπεζεβέγκης
Κωνσταντίνος Μυλωνάς**

*«Εργαλείο ψυχοκοινωνικής προσαρμογής παιδιών
προσχολικής και σχολικής ηλικίας»*

ή

«Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής»

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών / Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας / Τομέας Ψυχολογίας
Πανεπιστημιόπολη, 15784 Αθήνα
Τηλ.: 210 7277529 • Fax: 210 7277534
E-mail: ebesev@psych.uoa.gr

Περιεχόμενα

Πρόλογος	7
I. Σκοπός και σύντομη περιγραφή του «Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής για Παιδιά Προσχολικής και Σχολικής Ηλικίας»	13
Τι είναι το Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής	13
Υλικό του Τεστ	13
Σε ποιες ηλικίες απευθύνεται το Τεστ	13
II. Σύντομη Περιγραφή του Τεστ	15
Κοινωνική Επάρκεια	15
Σχολική Επάρκεια	16
Συναισθηματική Επάρκεια	17
Αυτοαντίληψη	18
Προβλήματα Συμπεριφοράς	19
III. Θεωρητική βάση του Τεστ	21
Κοινωνική Επάρκεια	22
Σχολική Επάρκεια	24
Συναισθηματική Επάρκεια	28
Αυτοαντίληψη	30
Προβλήματα Συμπεριφοράς	32
IV. Ψυχοπαιδαγωγική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του Τεστ	35
V. Χρήση του Τεστ στην έρευνα	38
VI. Ψυχομετρική κατάρτιση του εξεταστή	40
Ειδιότητες του προσωπικού που χρησιμοποιεί το Τεστ	40
Πιστοποιητικό Επάρκειας / Επιμόρφωσης	40
VII. Βιβλιογραφία	41

Πρόλογος

Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται ένα αυξανόμενο ερευνητικό ενδιαφέρον για το αντικείμενο των μαθησιακών δυσκολιών, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση πλήθους σχετικών εμπειρικών δεδομένων. Είναι σε όλους οικεία η εικόνα παιδιών που «δυσκολεύονται να μάθουν», παρόλο που δείχνουν να προσπαθούν τόσο τα ίδια όσο και το περιβάλλον τους. Οι μαθησιακές δυσκολίες «ταλαιπωρούν» έναν μεγάλο αριθμό παιδιών αλλά και ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Το ποσοστό των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες φαίνεται να κυμαίνεται από 2%–10%, ανάλογα με τους αιτιολογικούς παράγοντες που ερμηνεύουν αυτές τις δυσκολίες. Πρόκειται για μια ετερογενή ομάδα δυσκολιών που εκδηλώνονται με ελλείμματα στη χρήση του λόγου και ειδικότερα σε γνωστικές λειτουργίες ή/και δεξιότητες όπως η ανάγνωση, η γραφή, η λογική σκέψη, η μνήμη κ.τ.ό. Όπως θα ανέμενε κανείς, τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες θεωρούνται ως μια ομάδα υψηλού κινδύνου, με δυσίωνη πρόγνωση για τη σχολική τους ζωή, τη συμπεριφορά τους (π.χ. παραβατικότητα και προβληματική συμπεριφορά) όσο και για την μελλοντική τους επαγγελματική αποκατάσταση.

Η αξιολόγηση και διάγνωση των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών είναι ένα σύνθετο έργο, το οποίο απαιτεί τη συνεργασία διεπιστημονικής ομάδας. Οι μαθησιακές δυσκολίες ενός παιδιού, συνήθως, εντοπίζονται πρώτα από τον εκπαιδευτικό της τάξης, ο οποίος αναμένεται να παραπέμψει το παιδί για περαιτέρω αξιολόγηση σε ειδική υπηρεσία. Για τη διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών αξιολογούνται τομείς/ παράγοντες, όπως το επίπεδο της νοημοσύνης, οι μαθησιακές δυνατότητες, άλλες γνωστικές λειτουργίες και η ψυχοκοινωνική προσαρμογή του παιδιού.

Όπως σε κάθε περίπτωση αναπτυξιακής απόκλισης, έτσι και στην περίπτωση των μαθησιακών δυσκολιών, έχει καίρια σημασία η έγκαιρη και έγκυρη ανίχνευσή τους. Στόχος μιας τέτοιας προσπάθειας είναι να εντοπιστούν παιδιά που βρίσκονται σε «κίνδυνο» (children at risk), ώστε να περιοριστεί η διόγκωση των δυσκολιών του παιδιού και η συσσώρευση αρνητικών σχολικών εμπειριών.

Στη χώρα μας η πρόωμη ανίχνευση μαθησιακών δυσκολιών, έργο σύνθετο και περίπλοκο, παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες καθώς παρατηρείται σχετική έλλειψη σταθμισμένων μέσων για το σκοπό αυτόν.

Ένα τμήμα αυτής της έλλειψης πιστεύουμε ότι καλύπτει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων,

της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.), Μέτρο 1.1 – Ενέργεια 1.1.3 – Κατηγορία Πράξεων Α΄, υπό τον γενικό τίτλο **Κατασκευή και Στάθμιση 12 Διερευνητικών–Ανιχνευτικών Εργαλείων–Κριτηρίων των Μαθησιακών Δυσκολιών**. Φορέας Υλοποίησης του Έργου είναι το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης–Εργαστήριο Γνωστικής Ανάλυσης της Μάθησης, Γλώσσας και Δυσλεξίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Ο Τομέας Ψυχολογίας του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, του Πανεπιστημίου Αθηνών ανέλαβε, με επιστημονικό υπεύθυνο τον υπογραφόμενο, το Υποέργο 2 με στόχο την κατασκευή και στάθμιση των εξής τεσσάρων εργαλείων–τεστ: **Τεστ Λόγου και Ομιλίας, Τεστ Μνήμης, Τεστ Μάθησης και Κατηγοριοποίησης και Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής**.

Τα τέσσερα αυτά ψυχοτεχνικά εργαλεία είναι συστοιχίες δοκιμασιών ενδο–ατομικής και διατομικής αξιολόγησης για την έγκαιρη και συστηματική ανίχνευση –με τελικό στόχο τη διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών– μαθητών προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Τα εργαλεία αυτά, με τη μορφή ψυχομετρικών κλιμάκων, αξιολογούν το επίπεδο και το ρυθμό ανάπτυξης του παιδιού σε ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που συνδέονται με τη μάθηση και τις δυσκολίες της και αποσκοπούν στον εντοπισμό ελλειμματικών τομέων που θεωρούνται ότι συνδέονται με τις μαθησιακές δυσκολίες του παιδιού.

Η διαδικασία κατασκευής, πιλοτικής εφαρμογής και στάθμισης των τεσσάρων ανιχνευτικών εργαλείων–τεστ διήρκεσε περί τους 15 μήνες. Για έναν γνώστη των δυσκολιών μιας τέτοιας διαδικασίας, η επιτυχής έκβαση της επιστημονικής–ψυχομετρικής επιχείρησης «Στάθμιση τεσσάρων (4) ανιχνευτικών–διερευνητικών εργαλείων για μαθησιακές δυσκολίες» σε ένα εξαιρετικά περιορισμένο χρονικό διάστημα, προσλαμβάνει τις διαστάσεις επιστημονικού άθλου.

Είναι φυσικό ότι η υλοποίηση ενός τέτοιου μεγέθους έργου απαιτεί τη συμβολή και τη συνεργασία πολλών προσώπων και φορέων, τους οποίους θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε από τη θέση αυτή.

Ευχαριστούμε το Υπουργείο Παιδείας και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για τη χρηματοδότηση του έργου. Αυτό μας έδωσε τη δυνατότητα να καλύψουμε έναν χώρο με σημαντικές ελλείψεις σχετικά με σταθμισμένα εργαλεία αξιολόγησης των μαθησιακών δυσκολιών.

Στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο οφείλονται θερμές ευχαριστίες για τη συνεχή παρακολούθηση του έργου, την αξιολόγηση των εργαλείων και την έγκριση διεξαγωγής της έρευνας σε σχολεία όλης της επικράτειας.

Ευχαριστώ θερμά την Κατερίνα Γεωργαντή, Σχολική Ψυχολόγο, για τη

συμβολή της σε όλες τις φάσεις του έργου και ιδιαίτερα για το συντονισμό των πολλών ομάδων μεταπτυχιακών φοιτητών που χορήγησαν τα εργαλεία.

Ο Βασίλης Παυλόπουλος, Λέκτορας Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας του Τομέα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, συμμετείχε ενεργά σε πολλά στάδια της διαδικασίας και ιδιαίτερα στη διαμόρφωση των τελικών κειμένων και του υλικού των τεστ. Τον ευχαριστώ θερμά. Ευχαριστίες επίσης οφείλονται στον Γιώργο Γεωργουλέα, Σχολικό Ψυχολόγο, υποψήφιο διδάκτορα Ψυχολογίας, για τη συμμετοχή του στη διαδικασία της στάθμισης.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνονται σε στελέχη από το χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και εκπαίδευσης, οι οποίοι διευκόλυναν σε μεγάλο βαθμό την πρόσβασή μας σε τμήματα του δείγματος. Είναι: η κ. Ήρα Βαλσαμάκη-Ράλλη, Πρόεδρος του Δημοτικού Βρεφοκομείου Αθηνών, ο κ. Στέλιος Κρασσάς, Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας, ο κ. Ιωάννης Ρέντζιος, διευθυντής του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου Αιγάλεω «Νίκος Γκάτσος», η κ. Ευσταθία Δελφάκη διευθύντρια του Α΄ Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου (Μαράσλειο), ο κ. Παναγιώτης Γιαβρίμης, Σχολικός Σύμβουλος Γ΄ Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Λέσβου, ο κ. Γιάννης Κυργιόπουλος και ο κ. Παναγιώτης Λιανός, Σχολικοί Ψυχολόγοι και η κα Ποθητή Λόη, υπεύθυνη πολιτιστικών θεμάτων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Δωδεκανήσου.

Ευχαριστούμε θερμά τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και τους απόφοιτους του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στην Σχολική Ψυχολογία του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, οποίοι παρακολούθησαν τα εκπαιδευτικά σεμινάρια για τη διαδικασία χορήγησης και βαθμολόγησης που διεξήχθησαν από τους υπεύθυνους των Εργαλείων και συμμετείχαν στη χορήγηση, βαθμολόγηση και καταχώριση των αποτελεσμάτων των τεστ τόσο κατά την πιλοτική φάση όσο και κατά τη φάση της στάθμισης.

Τέλος, θέλουμε να ευχαριστήσουμε καθένα χωριστά και όλα τα 4155 παιδιά και τους εκπαιδευτικούς των από όλη την Ελλάδα, που τόσο πρόθυμα ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας να λάβουν μέρος στην πιλοτική έρευνα και στη στάθμιση. Χωρίς τη συνδρομή τους το μεγάλο αυτό έργο δεν θα ήταν εφικτό. Τα σχολεία που συμμετείχαν στις δύο φάσεις του έργου είναι τα εξής:

Πιλοτική έρευνα:

Παιδικός Σταθμός Δήμου Αγίας Άννης Μενιδίου, 2ος Π.Σ. Βόλου, 1ος Π.Σ. Παλαιού Φαλήρου, 7ο Νηπιαγωγείο Αμαρουσίου, 3ο Νηπιαγω-

γείο Γλυφάδας, 5ο Νηπιαγωγείο Δάφνης, 2ο Νηπιαγωγείο Ελευσίνας, 2ο Νηπιαγωγείο Θρακομακεδόνων, 1ο Νηπιαγωγείο Μοσχάτου, 2ο Νηπιαγωγείο Παπάγου, 8ο Νηπιαγωγείο Πειραιά, 4ο Νηπιαγωγείο Πειραιά, 14ο Νηπιαγωγείο Πειραιά, 2ο Νηπιαγωγείο Ταύρου, 5ο Νηπιαγωγείο Χολαργού, 15ο Δημοτικό Αθηνών, 2ο Δημοτικό Αιγάλεω «Νίκος Γκάτσος», 12ο Δημοτικό Αιγάλεω, 6ο Δημοτικό Αργυρούπολης, 8ο Δημοτικό Ζωγράφου, 2ο Δημοτικό Π. Φαλήρου, Λεόντειος Πατησίων (δημοτικό), 1ο Δημοτικό Πειραματικού Σχολείου Μαρασλείου Διδασκαλείου, 3ο Δημοτικό Πανοράματος Βούλας.

Στάθμιση:

- α) Παιδικό σταθμό** 2ος Π.Σ. Αγρινίου, 5ος Π.Σ. 2ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, 4ος Π.Σ. 3ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, 7ος Π.Σ. 3ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, 14ος Π.Σ. 4ου Διαμερίσματος Αθήνας, 1ος Π.Σ. 5ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, 4ος Π.Σ. Λάμψα 7ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, 17ος Π.Σ. 7ου Διαμερίσματος Αθηνών, 18ος Π.Σ. 7ου Διαμερίσματος Αθηνών, 1ος Π.Σ. Αμπελοκήπων 7ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, 7ος Π.Σ. Άνω Πετραλώνων 3ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, Δημοτικοί Παιδικό Σταθμοί Αλίμου, 1ος Π.Σ. Ασπροπύργου, Βρεφονηπιακός Σταθμός Ασπροπύργου, 5ος Π.Σ. Βύρωνα, Παιδικός Σταθμός Βόλου, 4ος Π.Σ. Κάτω Πετραλώνων 3ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Μήλου, 3ος Π.Σ. Πάτρας, 5ος Π.Σ. Παγκρατίου 2ου Διαμερίσματος Δήμου Αθηναίων, 3ος Δημοτικός Π.Σ. Τρίπολης, Παιδικός Σταθμός Παλαιού Φαλήρου.
- β) Νηπιαγωγεία:** 3ο Αγ. Αναργύρων, 8ο Αγ. Αναργύρων, 11ο Αγρινίου, 3ο Αγρινίου, 26ο Αθηνών, 38ο Αθηνών, 93ο Αθηνών, 94ο Αθηνών, 119ο Αθηνών, 1ο Άργους, 3ο Αρτέμιδας, 1ο Βελβενδού, 2ο Βελβενδού, 6ο Βόλου, 9ο Βόλου, 26ο Βόλου, 3ο Γέρακα, 2ο Γλυκών Νερών, 4ο Ερμούπολης, 1ο Ηρακλείου, 5ο Ηρακλείου, 11ο Ηρακλείου, 4ο Θεσσαλονίκης, 13ο Θεσσαλονίκης, 22ο Θεσσαλονίκης, 1ο Θηβών, 3ο Θηβών, 4ο Θηβών, 6ο Θηβών, 1ο Θρακομακεδόνων, Ευδήλου Ικαρίας, Πολύκαρπου Ικαρίας, 1ο Ιωαννίνων, 21ο Ιωαννίνων, 21ο Καβάλας, 21ο Καλλιθέας, 28ο Καλλιθέας, Νηπιαγωγείο Καραβόσταμου, Σταυρού Καρδίτσας, 3ο Καρπενησίου, 3ο Κερατέας, 3ο Κερατσινίου, 4ο Κερατσινίου, 1ο Κρουνηρίου, Ποταμού Κυθήρων, Παραμυθόκοσμος Λαμίας, 2ο Λειβαδειάς, Νηπιαγωγείο Μεγάρων, Νηπιαγωγείο Στύψης Λέσβου, 3ο Μελισσίων, Αδάμαντα Μήλου, Μολάων, 1ο Μυτιλήνης, 7ο Μυτιλήνης, 6ο Ν. Σμύρνης, 6ο Νέας Ιωνίας Αθηνών, 6ο Νέας Ιωνίας Αθηνών, 2ο Παπάγου, 1ο Πατρών, 4ο Πατρών, 19ο Πατρών, 31ο Πατρών, 5ο Περάματος, 17ο Περιστερίου, 5ο Πετρούπολης, Καλλιθέας Πυλίας, 1ο Πύλου, 2ο Πύλου, 9ο Πύργου,

Μισσιρίων Ρεθύμνου, Ζάρκου Τρικάλων, 2ο Ύδρας, 1ο Χαλκίδας, 3ο Χαλκίδας, 5ο Χανίων, Νεοχωρίου Χίου, 2ο Ψαχνών.

γ) **Δημοτικά σχολεία:** 2ο Αγ. Αναργύρων, 8ο Αγ. Αναργύρων, 12θέσιο Αγ. Κωνσταντίνου, 4ο Αγρινίου, 11ο Αγρινίου, 85ο Αθηνών, Δημοτικό Αιανής, Χώρας Άνδρου, 7ο Άργους, 4ο, 6ο Βόλου, 21ο Βόλου, 4ο Βύρωνα, 17ο Γαλατσίου, 2ο Γλυκών Νερών, 1ο Πειραματικό Ε.Κ.Π.Α., 5ο Ερμούπολης, 2ο Ηρακλείου, 9ο Ηρακλείου, 30ο Ηρακλείου, 2ο Μποδοσάκειο Ηρακλείου, 3ο Θεσσαλονίκης, 11ο Θεσσαλονίκης, 30ο Θεσσαλονίκης, 81ο Θεσσαλονίκης, 1ο Θηβών, 7ο Θηβών, Δόμβραιναιας Θηβών, Ξηρονόμης Θηβών, 3ο Ιωαννίνων, 22ο Ιωαννίνων, 21ο Καβάλας, 1ο Καρπενησίου, 4ο Καρπενησίου, 1ο Κερατέας, 10ο Κερατσινίου, 20ο Κερατσινίου, 3ο Κηφισιάς, 11ο Κοζάνης, 1ο Κρουνερίου, 2ο Κρουνερίου, 12ο Λαμίας, 5ο Λειβαδειάς, Δημοτικό Μανταμάδου Λέσβου, 1ο Πειραματικό Μαρασλείου Διδασκαλείου, 2ο Πειραματικό Μαρασλείου Διδασκαλείου, 8ο Μεγάρων, Αδάμαντα Μήλου, Δημοτικό Μολάων, 3ο Μοσχάτου, 7ο Μυτιλήνης, 3ο Νέας Σμύρνης, 3ο Πανοράματος Βούλας, 10ο Πατρών, 14ο Πατρών, 24ο Πατρών, 14ο Πειραιά, 18ο Πειραιά, 6ο Περάματος, 2ο Πρέβεζας, Καλλιθέας Πυλίας, 1ο Πύλου, 2ο Πύλου, 5ο Πύργου, 9ο Ρεθύμνου, 12ο Ρόδου, 18ο Ρόδου, 2ο Σερβίων Κοζάνης, Δημοτικό Σίφνου, Δημοτικό Στύφης Λέσβου, 3ο Τρίπολης, 4ο Τρίπολης, 2ο Ύδρας, Εκκάρας Φθιώτιδας, 1ο Χαλκίδας, 5ο Χανίων, Θυμιανών Χίου.

Ειδικότερα, για τη συμβολή τους στην κατασκευή, διαμόρφωση, χορήγηση και βαθμολόγηση του Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής, θερμές ευχαριστίες απευθύνονται στα παρακάτω πρόσωπα:

Η Ελευθερία Μυλωνά, μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σχολικής Ψυχολογίας του Τμήματός μας, ανέλαβε και έφερε εις πέρας με μεγάλη επιτυχία το συντονισμό της ομάδας των εξεταστών του τεστ. Πέραν τούτου, μαζί με τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολικής Ψυχολογίας Χρυσάνθη Ξανθοπούλου συμμετείχαν από την αρχή της προσπάθειας στην ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και την αρχική διαμόρφωση του περιεχομένου του τεστ.

Η απόφοιτη του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σχολικής Ψυχολογίας Ευαγγελία Μπεναβέλη και οι μεταπτυχιακές φοιτήτριες Σχολικής Ψυχολογίας Βασιλική Κατωγιάννη, Μυρτώ Μάλλη–Πολάκη, Χρυσάνθη Ξανθοπούλου, Κωνσταντίνα Σαρατσιώτη και Σταματίνα Σταθάκη, μετά από παρακολούθηση σχετικού σεμιναρίου χορήγησαν, βαθμολόγησαν και καταχώρισαν τα αποτελέσματα του τεστ τόσο κατά την πιλοτική όσο και κατά τη φάση της στάθμισης.

Ειδική μνεία αξίζουν πρόσωπα–συνάδελφοι, οι οποίοι με τη συνεργα-

σία, αλληλοενημέρωση και στήριξη κατέστησαν το κοπιώδες αυτό έργο μια ενδιαφέρουσα και –συχνά– ευχάριστη διαδικασία.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω στον συνάδελφο Κωσταντίνο Πρόποδα, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Πατρών, επιστημονικό υπεύθυνο του Έργου, για την οργάνωση, διοίκηση και διαχείριση του έργου, καθώς και για την αμέριστη υποστήριξή του και ανταπόκριση σε κάθε δυσκολία που προέκυπτε. Η πολυετής εμπειρία του στην ανάληψη παρόμοιων έργων καθώς και η βαθιά του γνώση στον τομέα των μαθησιακών δυσκολιών συνέβαλαν καθοριστικά στην επιτυχία του παρόντος εγχειρήματος.

Ευχαριστίες, επίσης, οφείλω στους συναδέλφους από τα Πανεπιστήμια Πατρών, Θεσσαλίας, Κρήτης και το Ινστιτούτο Επεξεργασίας Λόγου, οι οποίοι ανέλαβαν την κατασκευή και στάθμιση των άλλων εργαλείων του Έργου. Οι συζητήσεις μας και η ανταλλαγή απόψεων σε κάθε στάδιο της στάθμισης υπήρξαν χρήσιμες για όλους.

Ιδιαίτερα, θέλω να ευχαριστήσω την επιστημονική ομάδα του Υποέργου 2, συναδέλφους μου στον Τομέα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Χρυσή Χατζηχρήστου, Καθηγήτρια Σχολικής Ψυχολογίας, Αλεξάνδρα Οικονόμου, Λέκτορα Νευροψυχολογίας, Κωσταντίνο Μυλωνά, Επίκουρο Καθηγητή Μεθοδολογίας Επιστημονικής Έρευνας και Στατιστικής στην Ψυχολογία και Φωτεινή Πολυχρόνη, Λέκτορα Μαθησιακών Δυσκολιών. Είμαι σίγουρος ότι, χωρίς την αгаσθή συνεργασία τους, τον ζήλο, τις ατελείωτες ώρες δουλειάς και την υψηλού επιπέδου επιστημονική τους γνώση, το έργο αυτό δεν θα είχε τα χαρακτηριστικά–στοιχεία που απαιτεί ο δύσκολος, ευαίσθητος και –συχνά– «θολός» χώρος των μαθησιακών δυσκολιών.

Τελικώς, ελπίζουμε ότι η στάθμιση των τεσσάρων αυτών ψυχοτεχνικών εργαλείων μπορεί να αποτελέσει μια σημαντική συμβολή στα θέματα ανίχνευσης, αξιολόγησης και διάγνωσης των μαθησιακών δυσκολιών στη χώρα μας. Πιστεύουμε πως προσφέρουμε σε υπηρεσίες και ειδικούς χρήσιμα μέσα, που πληρούν τις ψυχομετρικές προϋποθέσεις, για την πρόωμη ανίχνευση μαθησιακών δυσκολιών, με τελικό στόχο την έγκαιρη παρέμβαση και υποστήριξη, ώστε να μετριαστούν οι σχολικές δυσκολίες και οι δευτερογενείς ψυχοκοινωνικές συνέπειες για το παιδί–μαθητή. Ο εκπαιδευτικός έχει, επίσης, να ωφεληθεί από τα προϊόντα αυτού του έργου, διότι αφενός θα διευκολυνθεί το εκπαιδευτικό του έργο και αφετέρου θα ενισχυθεί ο ρόλος και η συμμετοχή του σε ψυχοπαιδαγωγικά προγράμματα παρέμβασης.

Καθηγητής Ηλίας Γ. Μπεζεβέγκης
Επιστημονικός Υπεύθυνος Υποέργου 2

I. Σκοπός και σύντομη περιγραφή του Τεστ ψυχοκοινωνικής προσαρμογής για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας

Τι είναι το Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής

Το «Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας» (Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής), είναι μια αξιολογική κλίμακα που έχει ως στόχο να εντοπίσει δεξιότητες ή ελλείμματα στον κοινωνικό, συναισθηματικό τομέα και τη σχολική προσαρμογή καθώς και να ανιχνεύσει δυσκολίες ενδοπροσωπικής και διαπροσωπικής προσαρμογής. Το τεστ μπορεί να χρησιμοποιηθεί πρώτον για να αξιολογήσει τα ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά που συνδέονται με δυσκολίες μάθησης και δεύτερον, να εντοπίσει χαρακτηριστικά του ψυχοκοινωνικού προφίλ των παιδιών με διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες, τα οποία ενδέχεται να αποτελέσουν προβλεπτικούς παράγοντες προβλημάτων στη μαθησιακή πορεία του παιδιού. Το Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής αποτελείται από τρεις κλίμακες, οι δύο πρώτες συμπληρώνονται από τον εκπαιδευτικό και αφορούν παιδιά προσχολικής (4–6 ετών) και σχολικής ηλικίας (7–12 ετών) και η τρίτη (αυτοαναφορά) συμπληρώνεται από μαθητές ηλικίας 10–12 ετών (Ε΄ και Στ΄ τάξη). Όταν χορηγείται το τεστ αυτοαναφοράς, ενδείκνυται να χορηγείται και το αντίστοιχο τεστ στους εκπαιδευτικούς, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα συγκριτικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων. Το τεστ για τα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας περιλαμβάνει τρεις υποκλίμακες ψυχοκοινωνικής επάρκειας και μία υποκλίμακα προβλημάτων συμπεριφοράς. Στο τεστ αυτοαναφοράς, εκτός των παραπάνω τεσσάρων, προστίθεται και μια πέμπτη υποκλίμακα, η αυτοαντίληψη.

Υλικό του Τεστ

Το υλικό που απαρτίζει το τεστ αποτελείται από το Φυλλάδιο Εξέτασης που συμπληρώνεται από τον εκπαιδευτικό ή το παιδί αντίστοιχα, και τα εγχειρίδια «Οδηγός Εξεταστή» και «Περιγραφή» του Τεστ. Το υλικό αυτό είναι τοποθετημένο σε κουτί ειδικά κατασκευασμένο για το συγκεκριμένο τεστ. Το κουτί περιλαμβάνει επιπλέον αντίτυπα του Φυλλαδίου Εξέτασης προς συμπλήρωση.

Σε ποιες ηλικίες απευθύνεται το τεστ

Το τεστ απευθύνεται στις ηλικίες από 4 έως 12 έτη, δηλαδή από το νη-

πιαγωγείο μέχρι και την Στ' τάξη του δημοτικού σχολείου. Τα τεστ για τα παιδιά 4–6 και 7–12 ετών συμπληρώνονται από τον εκπαιδευτικό της τάξης. Το τεστ αυτοαναφοράς συμπληρώνεται από παιδιά ηλικίας 10–12 ετών (Ε' και Στ' Δημοτικού).

II. Σύντομη περιγραφή του Τεστ

Ο ερωτώμενος (εκπαιδευτικός, μαθητής) –και στις τρεις μορφές του τεστ– καλείται να αξιολογήσει τη συχνότητα εμφάνισης μιας συμπεριφοράς χρησιμοποιώντας μια 5βαθμη κλίμακα τύπου Likert που εκτείνεται από «1=καθόλου»... έως «5=παρά πολύ». Το τεστ έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει εννοιολογική και –μερικές φορές– λεκτική ομοιότητα αλλά και αντιστοιχία προς κάθε ηλικιακή ομάδα. Για παράδειγμα, στο τεστ για την προσχολική ηλικία η πρόταση «Δεν συμμαζεύει τα πράγματά του», τροποποιείται για το παιδί σχολικής ηλικίας και γίνεται «Δεν βάζει στην τσάντα τα απαραίτητα για το μάθημα».

Ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή των υποκλιμάκων που αξιολογούνται στο παρόν τεστ. Ο όρος «Υποκλίμακα» στο παρόν εγχειρίδιο χρησιμοποιείται για να δηλώσει τους πέντε εννοιολογικούς τομείς τους οποίους αξιολογεί το τεστ, δηλαδή την κοινωνική επάρκεια, τη σχολική επάρκεια, τη συναισθηματική επάρκεια, την αυτοαντίληψη και τα προβλήματα συμπεριφοράς.

Επειδή μια σφαιρική αξιολόγηση του παιδιού για την ανίχνευση μαθησιακών δυσκολιών, εκτός από την αξιολόγηση του ψυχοκοινωνικού τομέα, πρέπει να περιλαμβάνει και αξιολόγηση του γνωστικού και μαθησιακού τομέα, ο ειδικός μπορεί να χορηγήσει παράλληλα και κλίμακες από τα παρακάτω τεστ: το «Τεστ Λόγου και Ομιλίας», το «Τεστ Μνήμης» και το «Τεστ Μάθησης και Κατηγοριοποίησης» τα οποία έχουν διαμορφωθεί στο πλαίσιο του ίδιου Υποέργου καθώς και άλλα τεστ που κατασκευάστηκαν από άλλα Υποέργα του παρόντος ΕΠΕΑΕΚ.

Πληροφορίες σχετικά με την κατασκευή και στάθμιση του Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής περιέχονται σε ειδικό κεφάλαιο στον **Οδηγό Εξεταστή**.

Ακολουθεί σύντομη περιγραφή των υποκλιμάκων που αξιολογούνται στο παρόν τεστ.

Κοινωνική Επάρκεια

Η Κοινωνική Επάρκεια ορίζεται ως η ικανότητα της αλληλεπίδρασης με τους άλλους σε ένα δεδομένο κοινωνικό πλαίσιο με τρόπους που είναι κοινωνικά αποδεκτοί, λειτουργικοί και μη επιβλαβείς για τους άλλους. Στο παρόν τεστ λαμβάνεται υπόψη η συμπεριφορά του παιδιού στο σχολικό πλαίσιο. Η κοινωνική επάρκεια αξιολογείται στην

κλίμακα του εκπαιδευτικού και στην κλίμακα αυτοαναφοράς. Η Κοινωνική Επάρκεια αξιολογείται με τις παρακάτω τρεις (3) επιμέρους διαστάσεις:

- **Δεξιότητες διεκδίκησης/Ηγετικές ικανότητες.** Η διάσταση αυτή ορίζεται ως ο βαθμός στον οποίο τα παιδιά αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και ηγετικό ρόλο στη διαπροσωπική τους επικοινωνία. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «Έχει δική του άποψη σε πολλά θέματα και την εκφράζει, «θέλει να είναι ο αρχηγός της παρέας». Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη διάσταση περιλαμβάνεται μόνο στις δύο κλίμακες του εκπαιδευτικού. Η διάσταση περιλαμβάνει: 5 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 6 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 7 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).
- **Διαπροσωπική επικοινωνία.** Η διαπροσωπική επικοινωνία ορίζεται ως οι συγκεκριμένες μορφές συμπεριφοράς οι οποίες οδηγούν σε επιθυμητά κοινωνικά αποτελέσματα για το άτομο που τις χρησιμοποιεί. Ένα παράδειγμα πρότασης στο τεστ είναι: «Τα πάει καλά με τα άλλα παιδιά». Η διάσταση περιλαμβάνει: 13 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 15 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 10 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς),
- **Συνεργασία με συνομηλίκους.** Η συνεργασία με συνομηλίκους είναι ο βαθμός στον οποίο τα παιδιά αλληλεπιδρούν με ένα κοινό σκοπό με τους συνομηλίκους τους. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «Καλεί τα άλλα παιδιά στο παιχνίδι», «συνεργάζεται με τους συνομηλίκους σε ομαδικές δραστηριότητες». Η διάσταση περιλαμβάνει: 5 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 6 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 8 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).

Σχολική Επάρκεια

Σχολική Επάρκεια θεωρείται ο βαθμός στον οποίο ο μαθητής έχει κατακτήσει και χρησιμοποιεί όλες εκείνες τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την προσαρμογή του στο σχολικό πλαίσιο. Μετράται με τις εξής τέσσερις (4) επιμέρους διαστάσεις:

- **Κίνητρα.** Η διάσταση αυτή αξιολογεί το βαθμό που ο μαθητής κινητοποιείται και προσπαθεί για την επίτευξη ενός στόχου, δηλαδή το επίπεδο των εξωτερικών ή εσωτερικών του κινήτρων, την προσέγγιση στη μάθηση, τον προσανατολισμό στο στόχο και την αυτοαποτελεσματικότητά του. Ένα παράδειγμα πρότασης στο τεστ είναι: «Συ-

νεχίζει να προσπαθεί, ακόμα κι όταν δυσκολεύεται». Η διάσταση περιλαμβάνει: 4 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 4 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 10 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).

- **Οργάνωση/σχεδιασμός.** Η διάσταση αυτή περιλαμβάνει συμπεριφορές που βοηθούν το παιδί να εφαρμόσει στρατηγικές για την επίτευξη ενός στόχου, να λαμβάνει αποφάσεις για το τι είναι σημαντικό και τι όχι σε ένα έργο, και να ξεκινά και να ολοκληρώνει μια δραστηριότητα μέσα στον προβλεπόμενο χρόνο. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «*χρειάζεται διαρκή υπενθύμιση για να αρχίσει και να ολοκληρώσει μια εργασία*», «*έχει οργάνωση στη μελέτη του*». Η διάσταση περιλαμβάνει: 13 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 13 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 9 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).
- **Σχολική αποτελεσματικότητα.** Στη διάσταση αυτή περιέχονται συμπεριφορές που βοηθούν το παιδί να είναι αποτελεσματικό στο σχολείο, όπως η επιμέλεια και η αυτορύθμιση. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «*Ολοκληρώνει τις εργασίες που του ανατίθενται*», «*διορθώνει τυχόν λάθη στις δραστηριότητές του*», «*είναι επιμελής*». Η διάσταση περιλαμβάνει: 6 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 6 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 10 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).
- **Σχολική προσαρμογή.** Η σχολική προσαρμογή ορίζεται ως η υιοθέτηση συμπεριφορών που βοηθούν το παιδί να παρακολουθεί το μάθημα στην τάξη, να ακολουθεί τις οδηγίες του εκπαιδευτικού, να συνεργάζεται σε ομαδικές δραστηριότητες και, γενικότερα να προσαρμόζεται σε γνωστικές και συμπεριφορικές απαιτήσεις μέσα στην τάξη. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «*Ακολουθεί τους κανόνες του σχολείου και της τάξης*», «*ακούει με προσοχή τις οδηγίες του δασκάλου για τις εργασίες του*». Η διάσταση περιλαμβάνει: 6 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας) και 6 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας)^[1].

Συναισθηματική Επάρκεια

Συναισθηματική Επάρκεια θεωρείται ο βαθμός στον οποίο το παιδί είναι ικανό να αναγνωρίζει και να διαχειρίζεται τα συναισθήματα του

[1] Δεν περιλαμβάνονται ερωτήσεις για τη διάσταση αυτή στην κλίμακα αυτοαναφοράς. Βλέπε εγχειρίδιο «Οδηγός Εξεταστή» για αναλυτική περιγραφή της δομής του τεστ.

ίδιου και του περιβάλλοντός του καθώς και να χρησιμοποιεί κατάλληλες στρατηγικές ρύθμισης συναισθημάτων και αντιμετώπισης του στρες. Η συναισθηματική επάρκεια του παιδιού αξιολογείται με τις εξής τέσσερις (4) επιμέρους διαστάσεις:

- **Αυτοέλεγχος.** Αξιολογείται κατά πόσο το παιδί είναι ικανό να ελέγχει τα συναισθήματά του, με τρόπο αποδεκτό από τα κοινωνικά δεδομένα. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «Ξέρει πώς να διατηρήσει την ψυχραιμία του», «ελέγχει το θυμό του». Η διάσταση περιλαμβάνει: 8 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 8 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 7 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).
- **Διαχείριση συναισθημάτων.** Αξιολογείται ο βαθμός που το παιδί έχει επίγνωση της συναισθηματικής του κατάστασης και ελέγχει την ένταση και το βαθμό έκφρασης των συναισθημάτων του με βάση τις κοινωνικές συνθήκες. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: « Μπορεί να μιλήσει εύκολα για το πώς αισθάνεται», «δείχνει το κατάλληλο για την περίσταση συναίσθημα». Η διάσταση περιλαμβάνει: 5 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 5 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 8 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).
- **Ενσυναίσθηση.** Εδώ αξιολογείται η ικανότητα του παιδιού να αναγνωρίζει και να κατανοεί τα συναισθήματα των άλλων. Ένα παράδειγμα πρότασης στο τεστ είναι: «Νιώθει άσχημα όταν κάποιος είναι στενοχωρημένος». Η διάσταση περιλαμβάνει: 7 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 5 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 5 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).
- **Διαχείριση του στρες.** Αξιολογείται κατά πόσο το παιδί χρησιμοποιεί τις κατάλληλες στρατηγικές αυτορύθμισης με στόχο να μειώσει την ένταση και διάρκεια συγκεκριμένων αρνητικών συναισθηματικών καταστάσεων. Ένα παράδειγμα πρότασης στο τεστ είναι: «Παραμένει ήρεμο όταν εμφανίζεται κάποιο πρόβλημα». Η διάσταση περιλαμβάνει: 6 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας) και 7 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας).

Αυτοαντίληψη

Η συγκεκριμένη υποκλίμακα αξιολογεί την αντίληψη των παιδιών για τις ακαδημαϊκές τους ικανότητες, τη σχολική επίδοση και την γενική εικόνα του εαυτού. Έμφαση δίνεται στη σχολική αυτοαντίληψη που ορίζεται ως η αυτο-αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού να εκτελέσει

βασικά σχολικά καθήκοντα όπως ανάγνωση, γραφή, ορθογραφία και μαθηματικά. Η Αυτοαντίληψη, περιλαμβάνεται μόνο στην κλίμακα αυτοαναφοράς, και μετράται με τέσσερις (4) επιμέρους διαστάσεις.

- **Αντίληψη για την επίδοση στη Γλώσσα.** Αξιολογείται η αντίληψη που έχει το παιδί για την ικανότητά του και την επίδοσή του στην ανάγνωση, ορθογραφία, και γενικά στα γλωσσικά μαθήματα. Ένα παράδειγμα πρότασης στο τεστ είναι: «*Παίρνω καλούς βαθμούς στη γλώσσα*». Η διάσταση περιλαμβάνει έξι (6) ερωτήσεις.
- **Αντίληψη για την επίδοση στα Μαθηματικά.** Αντίστοιχα με τη γλώσσα, αξιολογείται η αντίληψη που έχει το παιδί για την ικανότητά του και την επίδοση στα μαθηματικά. Ένα παράδειγμα πρότασης στο τεστ είναι: «*Είμαι καλός/ή στα μαθηματικά*». Η διάσταση περιλαμβάνει έξι (6) ερωτήσεις.
- **Αντίληψη για την ικανότητα μάθησης.** Η διάσταση αυτή αξιολογεί την ατομική εκτίμηση του παιδιού για την ικανότητα μάθησης. Ένα παράδειγμα πρότασης στο τεστ είναι: «*Βρίσκω δυσκολίες στο να μαθαίνω καινούργια πράγματα*». Η διάσταση περιλαμβάνει επτά (7) ερωτήσεις.
- **Γενική αυτοεκτίμηση.** Αξιολογείται η εκτίμηση του παιδιού για τον εαυτό του γενικά, και όχι μόνο σε σχέση με το σχολείο. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «*είμαι περήφανος/η για πολλά πράγματα*». Η διάσταση περιλαμβάνει οκτώ (8) ερωτήσεις.

Προβλήματα Συμπεριφοράς

Η υποκλίμακα Προβλήματα Συμπεριφοράς αξιολογεί το βαθμό εμφάνισης αρνητικών συμπεριφορών στην τάξη που επηρεάζουν την κοινωνική, συναισθηματική και γενικότερα ψυχολογική προσαρμογή του παιδιού στο περιβάλλον του. Η συγκεκριμένη υποκλίμακα περιλαμβάνει τις εξής τρεις (3) επιμέρους διαστάσεις:

- **Διαπροσωπική προσαρμογή.** Αξιολογείται κατά πόσο το παιδί εκδηλώνει μορφές επιθετικής και αντιδραστικής συμπεριφοράς. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «*Πειράζει τα άλλα παιδιά*», «*χτυπάει τα άλλα παιδιά*». Η διάσταση περιλαμβάνει: 10 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας) και 9 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας)^[2].
- **Ενδοπροσωπική προσαρμογή.** Αξιολογείται κατά πόσο το παιδί εκδηλώνει συμπεριφορά απόσυρσης, μελαγχολία, κοινωνικό άγχος, φό-

[2] Δεν περιλαμβάνονται ερωτήσεις για τη διάσταση αυτή στην κλίμακα αυτοαναφοράς. Βλέπε εγχειρίδιο «Οδηγός Εξεταστή» για αναλυτική περιγραφή της δομής του τεστ.

βους κ.ά. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «Είναι δειλό παιδί», «Έχει πολλούς φόβους», «μοιάζει θλιμμένο, μελαγχολικό». Η διάσταση περιλαμβάνει: 11 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 9 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 7 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).

- **Υπερκινητικότητα/παρορμητικότητα/δυσκολίες συγκέντρωσης.** Στη διάσταση αυτή αξιολογούνται δυσκολίες συγκέντρωσης προσοχής, παρορμητικές συμπεριφορές και υπερβολική δραστηριότητα. Παραδείγματα προτάσεων στο τεστ είναι: «Διακόπτει τους άλλους όταν μιλάνε», «είναι ανήσυχο, μόνιμα υπ' ατμόν», «αποσπάται εύκολα η προσοχή του από θορύβους ή άλλες δραστηριότητες». Η διάσταση περιλαμβάνει: 14 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας), 13 ερωτήσεις (κλίμακα εκπαιδευτικού για παιδιά σχολικής ηλικίας) και 7 ερωτήσεις (κλίμακα αυτοαναφοράς).